

látás nélkül. tiszta „naturalizmus“ csak, úgy, ahogy a dolgok megjelennek, primitív ábrázolásban. S ha ez ellenmondásnak hat, úgy az a magyarázata, hogy ezeknél az „östehekségeknél“ a primitivizmus nem a művésztől átél, vagy megélt téma kifejezési formája. (Azért festenek így, mert másképp nem tudják kifejezni magukat, helyesebben: másképp nem is tudnak ábrázolni; a tárgyak és az anyag dimenzionális erejét és perspektivisztikus hatásait és tulajdonságait még nem ismerték fel, illetve nem sajátították el.) Képeik kétségtelenül „gazdagok“, ez a gazdagság azonban a vasárnapi faluról készült levelezőlapok gazdagsága. (Hogy azután ezek közt az „östehekségek“ között akad olyan is, aki Pesten „műtermet“ bérelt havi 5 pengőért s ez a „műterem“ egy sötét pincehelyiség, mely egyuttal lakása is az illető művésznek, aki lakkcipőt és divatos nyakkendő-t visel, ingyenbédet eszik és boldog ezzel az étellel, mert „művész“, s így elviselhető, sőt egyenesen mennyei számára az élet és nem nyomor, hanem valami elhivatottsági mártírium, s mint ilyen interjút ad és beszél, anélkül, hogy kérdezték volna, — ez már szociálisan jellemző rá és világára, mely körül veszi. — Viszont egy nevet mégis emeljünk ki. Ez a név *Benedek Péter*. Tőle még lehet valamit várni. Bár ez a festő se több közepes értéknél. Arról azután, hogy az „östehekségek“ szociális helyzetéről is elárulna valamit művészetük, hogy tükre volna korunknak, arról itt, szó sem lehet. Ezek az „östehekségek“ csak eszközök. . .

(Budapest)

Nemes Lajos

ÓCSKA GRAMOFONLEMEZEK. VI.

Szinkronizált dal a kritikusi módszeréről

Vitázók, kritikusok és egyéb tollforgató olvasók divatos szokása, hogy mondjuk egy 100 soros írásműből kiemelnek 25-öt, azt először kettévágják, akár a tészta-t, utána meggöngyölik és addig aprózzák, míg kész lesz a nudli. Alig van kivétel ennek a módszernek az alkalmazásában, kár kétségsbeesni ezért, ez annyira bevett szokás, hogy kritikusi és vitázó körökben másként alig képzelhető. Ez, hogy így fejezzem ki magamat, egy kritikusi fogás, az embernek erőszakkal kell küzdenie ennek a láttán léha gondolatok ellen. Ez a módszer már iskolát csinált, ezen a kerek világon napjainkban irodalomkedvelő védőrök és irodalom berkeiben otthonosan mozgó ügyészek is ugyanezt a varázslatos módszert alkalmazzák. Kiemelnek egy 300 oldalas kötetből egy „A“ betűt, összeráncolják homlokukat és mindjárt kész a baj. Nem kételkedem benne, hogy minden józaneszű kritikusi módfelett megveti nemcsak az olvasásnak, de a bírálóknak is ezt az alacsony módszerét, még abban az esetben is, ha látszólag ezt a módszert alkalmazzák. De kár részvétlen hallgatóság előtt keseregni ezen. Hogy pedig a nagy nyilvánosság előtt e kérdéssel érdemlegesen foglalkozhassunk, arra nincsen semmi kilátás, mivel nincs az a lapja ennek a világnak, amely ilyen „égető“ kérdés taglalásának korlátlanul helyt adna napjainkban. Hiába keringünk ezen, bele kell törődnünk, már ilyen ez a világ. Ha az író leszúrja kedvesét, agyonveri a sarki fűszerest, vagy éjnek idején éhesen betör egy péküzletbe, másnap már hasábokat írnak esetéről és fényképét közlik a lapok. Pedig ami az író-t illeti, ő tisztán áll a helyén, őbenne nincsen üzemzavar, gondolatai és e világról alkotott képei módfelett világosak. Ez az ő diszpozíciója. A világ viszont, amit megír, tele van kétségsbeeséssel, ostobasággal és gonoszszággal. Nem az ő hivatása, hogy ebben rendet teremtsen. Az író nem él egy tündérvilágban, ezen a világon nyomuk sincs a tündéreknek. Ezen a világon tündérország törvényei nem érvényesek. Az író kötelessége, hogy meg-

örökítse későbbi korok „okulására“ azt a világot, amely ahelyett hogy eltűnédezne, előtűnédezik. De éféle kesergések nem igen változtatnak a dolgokon. Jó dolgunk van, úgy látszik nincs egyéb bajunk, hogy düledező kunyhónk roskadozó tetőzete alatt is e világot csak távolról érdeklő dolgokról vitázunk. Hagyjuk is abba a vitát, beszéljünk a világ rendjéről, a halálról, a virágokról és a felhőkről. A földalatti és földfeletti vilamosvonalak egymás iránti viszonyáról. Ha befejeztük termékeny vitánkat, szánjuk rá és énekeljünk egyet. A szép éneket mindig örömmel hallgatja a publikum. Valamelyik moziban játszanak mostanában egy filmet, abban énekel egy szép dalt a híres rádióénekes *Bing Crosby*. Bing Crosby derék fiú, szép hangja is van és amellettt kutya baja. Azt éneкли: „Légy kedves szomszédodhoz, érdeklődj egészsége után, kérdezd meg tőle szépen mi újság.“ Sajnos, én nem énekelek, ha énekelnék, semmi baj nem lenne ezen a világon. De azért megfogadom derék Bing Crosby tanácsát, ezuton és e helyen érdeklődöm a világ irányítóinak egészsége iránt és megkérdem tőlük szépen, hogy mi újság. Talán meghallják kérdésemet és válaszolnak is. A világ irányítóitól sok minden kitelik. Beszámolnak egészségükről, elmondják legközelebb hogy milyen a házban, ahol laknak a házmaster, néhány panaszos szót emelnek fűszeresük ellen és dicsekedni fognak fájós lábaik örvendetes javulásával. Így mélyítjük ki egymás között az eddig módfelett áldatlan viszonyt, személyes kapcsolataink ily formán erősödnek. És talán rájönnek ezuton, hogy mégha egymástól ezer mérföldnyire és ellenkező oldalon is állunk, mégis csak szomszédok vagyunk.

Az utazás veszélyeiről Irodalmilag bebizonyított dolog, hogy az utazás veszéllyel jár. Gondoljunk csak Odisszeuszra, aki ifjan és bohón indult el antik világkörűli útjára és roskadolábú, kihullthajú aggastyán lett, mire hű nejehez visszatért. Emlékezzünk csak Gulliverre, akit igazán csak a jóisten őrzött, hogy fel nem falták a vadak, a tudósok és egyéb emberevők. Folytathatnánk még ez irodalmi példákat egészen hajnalig. De visszatart bennünket ettől az a félelem, hogy intő jellegű példáinkat a megrögzött utazók kutyába sem veszik. Hiába, irodalmilag módfelett képzetlen és tájékozatlan a publikum. Ezuton számolunk be tehát az irodalomnál nagyobb presztizzsel rendelkező napihírek rovatából kiemelt konkrét eseményekről, abban a reményben, hogy azok a meggyőzés nagyobb erejével fognak hatni az utazóközönség előtt. Tehát 1. a gyalogosan utazók és kirándulók figyelmébe ajánljuk Albert belga király esetét, akit gyakorlott hegymászó képességei dacára is elért a végzet, kies szakadékba zuhant a poetikus sziklaoromról és szörnnyet halt. 2. Tolókocsin közlekedő nyomorékok figyelmébe ajánljuk Kramp mozipénztárnok idős nagypapájának közismert esetét, aki iszákosságra hajlamos kísérijének gondatlanságából az Ujpesti rakparton kifordult kis tolokocsijából, ott tehetetlenül meghempergett a porban és egyensúlyát veszte a lépcsőkön a Dunába gurult. Hulláját harmadnapra halászták ki a folyóból a csempészárura vadászó szemfüles fináncok. 3. Autón és autóbuzson való utazás sem fenékig tejfel. Intő például autón utazók emlékezetébe idézzük don James szerelmes természetű spanyol királyfi esetét, akit királyi nővérenek társaságában ért halálos szerencsétlenség. 4. Repülőgépen közlekedők figyelmébe két emlékezetes esetet is ajánlhatunk, respective: a) Pallenberg esetét, aki hónapokkal ezelőtt zuhant le Karlsbádba való repülése alkalmával, b) Osmár Khej török alattvaló esetét, aki a legutóbbi konstantinápolyi árumintavásár alkalmából nem tudott az aviatika szenvedélyének ellentállni és félórás sétarepülésre a kiállítási épületek fölé emelkedett. A gép a levegőben kigyulladt, utassal

és pilótával az árumintavásár dohánytőzsdéjének tetejére esett. A gép és utasok megszenesedett vázai voltak a szerencsétlenség napján az árumintavásáron a legszebb látványok. 5. Matuska Szilveszter játékos kísérletezéseire emlékeztetünk mindenkit, akiben akár gyors, akár személynaton való közlekedés vágya még mindig olthatatlanul ég. A nagy kísérletező példája csábító jellegénél fogva iskolát csinált, közismert esete óta többen próbálkoztak különböző típusú vonatok robbantásával az utazóközönség okulására. 6. Hadihajókon és különvonatokon távoli országokba tett utazás megkülönböztetett veszéllyel jár. Ha befut a különvonat, vagy hajó, a pályaudvarok környékén és a kikötőben rengeteg a kíváncsi népség. Alig elképzelhető, hogy a szemfüles rendőrségnek módjában állana minden kíváncsinak a zsebébe, vagy a körmére nézni. Misem természetesebb tehát, hogy megtörténik a várvavárt szerencsétlenség. Folytathatnánk példáinkat tovább, kitérhetnénk a liften való utazás hallatlan veszélyeire, folytathatnánk példázatainkat abban a reményben, hogy ha okos meggondolásból nem is, de félelemből revideálni fogja megokolatlan utazási hajlamosságát az életét semmibevevő emberiség. De az emberek könnyelmű, vagy meggondolatlan cselekedeteikkel kihívják maguk ellen a végzetet. Ahelyett, hogy Voltairei utasításra kertecskéiket művelgetnék, nem férnek bőrükbe és ide-oda mászkálnak, akár a kényszerűségről utazató vigécek. Szükszabott képességeik folytán csak vándorlásra alkalmasak, de hogy egy határozott lépést tegyenek saját érdekükben előre, arra alkalmatlanok és képtelenek.

(Budapest) Remenyik Zsigmond

VILÁGGAZDASÁGI KÉRDÉSEK

AMERIKA ÉS A VILÁGGAZDASÁGI VALSÁG

Az erős visszaesés, mely az egész tőkés világon a hangosan bejelentett „emelkedés”-re bekövetkezett, a legélesebben a világtőke központjában, az Egyesült Államokban jelentkezett. Roosewelt eredeti ígéreteinek összeomlása, az ipari termelés újabb visszaesése, a fenyegető tél, a nagytőkések elégedetlensége, az erősbödő sztrájkmozgalmak, — a Roosewelt-rezsim újjászervezésére vezettek, mely ugyanabban a mértékben, amely mértékben tömegbázisát veszíti, fejlődik jobbfelé. Ez a változás súlyos kihatással lehet a világra.

A New-York-i *Annalist* üzletmenet indexe, amely májusban 80.2 állt, júniusban 77-re, júliusban pedig 72.4-re esett. A munkahivatal foglalkoztatási indexe a szezonszerű hullámlások beszámítása mellett is a júliusban volt 81.5-ről júliusban 79.6-ra esett. Az említett hónapok alatt a munkabérek indexe 65.3-ról visszament 63-ra. A *Federal Reserve Board* ipari termelési indexe a májusi 86-ról júniusban 84-re hanyatlott (szemben a múlt évi 91-el). „A hangulat erősen nyomott” — írja a londoni *Economist* amerikai levelezője. „A termelés visszaesésének komolysága a nyár óta általánosan ismert.”

Még súlyosabb a szárazság kihatása a mezőgazdaság helyzetére. A millió és millió kisfarmer csődjéhez és szükségéhez még hozzájárul az idei év rossz aratási eredménye, amely kerek 50 százalékkal van alatta a normálisnak. A közelítő tél perspektíváit az amerikai közigazdászok is